

A DEBRECENI EGYETEM KOSSUTH LAJOS
GYAKORLÓ GIMNÁZIUMA ÉS ÁLTALÁNOS IS-
KOLÁJÁNAK

HELYI TANTERVE

ÉNEK ZENE

TANTÁRGYRA

DEBRECEN, 2020. JÚNIUS

TARTALOM

Hat évfolyamos képzés 7-8. évfolyamára vonatkozóan.....	3
Tantárgyi célok:.....	3
Fejlesztési célok:	4
Tárgyi feltételek	5
Értékelés:.....	6
7–8. évfolyam.....	7
Tematikai egységek, órakeretek	8
Várt eredmények a két évfolyamos ciklus végén	13
Zenehallgatási anyag	13
Érettségi témakörök:.....	14
A hat évfolyamos, négy évfolyamos és az öt évfolyamos csoportokra, 9-10. évfolyamra vonatkozóan	18
Tantárgyi célok:.....	18
Fejlesztési célok:	19
Tárgyi feltételek	20
Értékelés:.....	20
Tematikai egységek, órakeretek	21
Várt eredmények a két évfolyamos ciklus végén	29
Zenehallgatás.....	30
Érettségi témakörök:.....	33

HAT ÉVFOLYAMOS KÉPZÉS 7 -8. ÉVFOLYAMÁRA VONATKOZÓAN

Készült a 2020-ban módosított NAT - *Kerettanterv az általános iskolák 7-8. évfolyama számára* - alapján.

Az emelt szintű érettségi vizsgára való felkészítéshez a részletes érettségi vizsgakövetelmények az irányadóak, ezekhez egyetlen tantárgyból sem készült kerettanterv.

20/2012 EMMI rendelet 7§ (1) bh) pontja szerint a HPP tartalmazza a középiskola esetén az egyes érettségi vizsgatárgyakból a középszintű érettségi vizsga témaköreit. Ld.:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erttsegi/vizsgakovetelmenyek2017/enek_zene_vk.pdf

A helyi tantervben az emelt szintű témaköröket a dőlt betűs írásmód emeli ki.

A bevezetés tanéve: 2020/2021-es tanév

A bevezetés évfolyama: 7. évfolyam

Éves óraszámok felmenő rendszerben:

7. évfolyam: 1 óra/hét – 36 óra/tanév

8. évfolyam: 1 óra/hét - 36 óra/tanév

TANTÁRGYI CÉLOK:

A közös énekléssel és az aktív zenéléssel való kapcsolat optimalizálása. Növelni az aktív figyelem intervallumait a zenehallgatás, különösen az élő zene befogadása közben. Ismereteket közvetíteni az értő zenehallgatás megtanulásához. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott zenei repertoár, és a tömörített zenetörténeti ismeretek.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során meghatározó élmények biztosítása, a zenei világ sokszínűségének feltárása.

A pedagógiai munka Kodály alapelveire építve szorgalmazza az aktív éneklést. Támogatja a hangszerjáték megismerését, és lehetőséget teremt az instrumentális zene élő befogadására is.

A közös éneklés alapja a tradicionális népzene és igényes műzene. A zenei hallásfejlesztés, közös éneklés a relatív szolmizáció segítségével, és hallás utáni tanulással történik. A zenehallgatásban a klasszikus értékek megismerése a logikai, áttekintő képesség fejlesztését, és

nem mellesleg az érzelmi intelligencia növelését szolgálja. A nyelvtanulással való kapcsolódás a nyelvi kompetenciák erősítését, szöveg értési, kiejtési gyakorlást biztosítanak, mindemellett a megzenésített szövegekkel való ismerkedés a zenei kifejezőképesség megértését, követését segítik.

A tanulók megismerik népzeneink és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulók részben az iskolában, részben az iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve adott esetben zenei gyakorlatára épül.

A megjelölt órakeretek a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. Minden órán sor kerül éneklésre, zenehallgatásra, és folyik zenei generatív készségek fejlesztése. Ezt segíti az órákon megjelenő felismerő kottaolvasás, menzurális notációban való írás, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, lehetőség szerint interdiszciplináris szemléletben, komplex módon jelennek meg.

FEJLESZTÉSI CÉLOK:

Zenei reprodukció

- Elsődleges élményforrás a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az énekzene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.
- Az énekórai munkát kórus egészítheti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Az énekes anyag egy része mindvégig a magyar népdal marad, a 7. osztálytól kezdve kiegészül a jazz és az igényes populáris zene válogatott szemelvényeivel –a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése a cél, amely műfaji határoktól függetlenül értelmezhető.

Generatív és kreatív készségek

- A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják és azokkal esetleg képesek legyenek újat alkotni. Ezek fejlesztik a zenei érzéket, zeneértést és összpontosító képességet. Fejlődik az önkifejező képesség, ötletgazdagság, kreativitás és zenei fantázia.

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze. A felismerő kottaolvasás segítségével zenei jelenségeket lehet felismerni. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában, míg az önálló zenélésben nélkülözhetetlen.

Zenei befogadói kompetenciák

- A zenehallgatás anyagainak mélyreható megismerését segítik elő. Fejlesztésük során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyára kell törekedni. Ezek alapozzák meg a zenehallgatói magatartást. Ennek hatására lehetséges különbséget tenni az elmélyült zenehallgatás (valós zenei befogadás) és a háttérzene fogyasztása között.
- Csend és teljes figyelem szükséges az élményt jelentő zenei befogadáshoz. Ezért e kompetencia fejlesztése a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul.
- Rendszeres zenehallgatás, ill. a művek kiváló minőségű koncert felvételeken való megismerése a háttér a fejlesztésben. A művek zenei és zenén túli tartalmának felfedéséhez rendszerező ismeretek társulnak a keletkezési körülmények, a kulturális szokásrendszer, jelentéstartalom felfejtésével.
- A zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a zenei befogadást segítik, az elméleti és a lexikális adatok közül a kiválasztott művel kapcsolódók kerülnek említésre. A szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átéreztetése, és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges tartalom.

Egyéb kompetenciák tárgyalása a tanterv részletes lebontásában, illetve a tanterv alapján készült tanmenetben található.

TÁRGYI FELTÉTELEK

- Szaktanterem zongorával
- Ritmushangszerek
- Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, televízió készülék, erősítőként is funkcionáló Hi-fi berendezés, nagy teljesítményű hangszórókkal
- Számítógép internetkapcsolattal, lejátszó programmal, kottaíró programmal

7–8. ÉVFOLYAM

Fejlesztési célok: erkölcsi nevelés, nemzeti öntudat és hazafias nevelés, állampolgári öntudatra, demokráciára nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, a testi és lelki egészségre nevelés, felelősségvállalás másokért és önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, a tanulás tanítása.

Kulcskompetenciák tekintetében az esztétikai – művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, digitális kompetencia, szociális és állampolgári, a hatékony, önálló tanulás kompetenciája fejlesztéséhez is hozzájárul.

Reprodukció:

Az éneklésre épülő tanítás első lépéseként a tanulóknak az éneklés örömeinek és helyes szokásainak kialakítása játszott a fő szerepet. Ebben az életkorban már az éneklés tisztasága, kifejező ereje, a zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a kommunikatív muzikalitás kialakítása kerül a fejlesztés középpontjába. A magyar és más népek zenéje továbbra is jelen van az énekes anyagban, azonban a hangsúly folyamatosan eltolódik a klasszikus szemelvények irányába, majd a 7. és 8. osztályban a populáris zene szemelvényei is megjelennek a tananyagban. Ezek elemzésénél fontos, hogy rámutassunk arra, hogy a klasszikus zene fordulatai, formai megoldásai miként hatnak alapvetően, meghatározóan a későbbi korok, művek stílusára. A tanulók a zenei elemeket improvizációs, kreatív játékos és intellektuális feladatokkal is gyakorolják.

Zenehallgatás:

A zenehallgatási anyagra a sokszínűség jellemző. Elsődleges cél a stílus jellegzetességeinek megismertetése: szerkesztés módok, formai megoldások, ritmikai és dallami jellegzetességek, egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok bemutatása. Kronologikus áttekintésre majd a 8. osztályban kerül sor. A felső tagozatos zenehallgatásra ajánlott alkotások többsége nagy lélegzetű, előkészítése, többszöri meghallgatása és feldolgozása legtöbb esetben meghaladja a tanítási óra adta időkeretet. Inspiráljuk a tanulókat órán kívüli meghallgatására is és más, az órai anyaghoz kapcsolódó zeneművek megismerésére.

TEMATIKAI EGYSÉGEK, ÓRAKERETEK

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Biztos éneklési készség, kifejező és stílusos előadás csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dalkincs ismétlése és folyamatos bővítése: többféle zenetörténeti stílusból válogatott szemelvény, magyar népdalok, más népek dalai, kiegészítve a magyar populáris zene műfajaiból válogatott néhány példával. Az énekhang további képzése egy- és többszólamú gyakorlatokkal, figyelve a tanulók egyéni vokális fejlődésére (mutálás).	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Magyar népzene az életkornak megfelelő csoportokból válogatva (pl. táncnóta, szerelmi dal, búcsúzó dal, keserves).</p> <p>Más népek dalai (pl. orosz, cseh, szlovák, lengyel, román népdalok, más földrészek népzeneje, afroamerikai népzene).</p> <p>Zongorakíséretes dalok, népdalok 20. századi vagy mai feldolgozásai.</p> <p>Többszólamúság: kánonok, reneszánsz társadalmak rövid részletei.</p> <p>Példák a populáris zenéből.</p> <p>A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó énekes anyag: dal- és téma-részletek a barokk és a romantika korából.</p> <p>Tiszta intonáció és helyes hangképzés, stílusos, kifejező éneklés.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejező-készség fejlesztése, versmegzenésítések irodalmi alapja.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> más népek dalai eredeti nyelven.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Társadal, verbunkos dal, keserves, romantikus dal, táncnóta.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Ritmus- és dallamvariálási készség, tonális és funkciós érzet, fejlődő forma-érzék, többszólamú alapkészségek.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kialakított készségek továbbfejlesztése. Generatív képességfejlesztés komponálással, rögtönzött folytatással. Hallásfejlesztés harmóniai példák szemléltetésével, egyszerűbb példák (harmóniai vázak) alkotásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Különböző metrikájú vagy aszimmetrikus hangsúlyozású ritmusgyakorlatok alkotása és reprodukálása.</p> <p>Skálák és hangzatok szerkesztése és hangzásának megfigyelése.</p> <p>Ritmus, metrum: különböző táncok metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója ritmusimprovizáció</p> <p>Dallam: - hétfokú hangsorok, blues skála megismertetése.</p> <p>Harmónia: - szubdomináns funkció, hangzatok kipróbálása énekléssel, csoportosan.</p> <p>Komponálás és rögtönzés összekapcsolása: adott dallamhoz rögtönzött egyszerű harmónia kíséret, adott harmónia kísérethez rögtönzött dallamalkotás, dallamkomponálás megadott paraméterekkel (hangkészlet, metrum, ritmikai elemek, szekvencia), rögtönzött folytatás (pl. kérdés és felelet rögtönzés, téma komponálás és variáció képzése, egy ritmikai ötlet organikus továbbszövése).</p>	<p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Rögtönzés, ritmusvariációk, cluster, blues skála, szubdomináns funkció, augmentáció, diminúció, aszimmetrikus ütem.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Ritmikai, metrikai és dallami alapkészségek: a tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége a különböző generatív tevékenységek során. Könnyű olvasógyakorlatok énekes reprodukciójának képessége.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt zenei anyagnál könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciójával a belső hallás fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképének követése alapján.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti ismeretek bővítése</p> <p>a változó ütemmutató felismerése, fejlődés a felismerő kottaolvasás terjedelmében és sebességében.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum: ütemfajták: 5/8, 7/8.</p> <p>Dallami és harmóniaelemek: harmóniai feszültség és oldás megfigyelése.</p> <p>Hangközök: kis és nagy szext, kis és nagy szeptim (megismerés szintjén).</p>		<i>Matematika:</i> törtek.
Kulcsfogalmak/fogalmak	5/8, 7/8, harmóniai feszültség és oldás, kis és nagy szext, kis és nagy szeptim.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A megszerzett éneklési és generatív készségek szintjével, valamint az átélt zenei élmények mennyiségével arányos befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó zenei tapasztalatok</i> Szerkesztési és formai ismeretek: homofon és polifon szerkesztésmód, egytémájúság és egy-egy zenei ötlet kibontása a barokk		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> középkori világi költészet, nemzeti romantika, romantikus vers, szöveg-

<p>zenében, klasszikus szonátaforma megfigyelése.</p> <p>Nemzeti jelleg a romantika zenéjében, a kelet-európai népek népzeneje.</p> <p>A népdalfeldolgozás módjai Bartók és Kodály művészetében</p> <p>Műzene és népzene megkülönböztetése hangszerek megfigyelésével.</p> <p>Konszonancia és diszszonancia megfigyelése.</p> <p>Impresszionizmus a festészetben és a zenében.</p> <p>A populáris dalok zenei jellemzőinek megfigyelése a következő szempontok alapján: forma, szöveg, szövegábrázolás, dallami jellemzők, tipikus harmóniai fordulatok, alapritmus és más érdekes ritmikai elemek, hangszerelés, improvizáció, dallami díszítés, különleges előadói megoldások.</p> <p>A zenei forma és szerkezet azonosítása a hallgatott zeneművekben.</p> <p>A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek:</p> <p>Alapvető ismeretek, a mű keletkezésének körülményeiről, zeneművek történeti koráról, a zeneszerzők életéről, a művek műfajáról és formájáról.</p> <p>Ismerkedés a partitúrával (a zenehallgatást segítő egyszerűsített kottakép).</p> <p>Más műveltségi területekhez tartozó kapcsolódások felfedeztetése, bemutatása, az önálló ismeretszerző tevékenységre való ösztönzés, önálló gyűjtések, kutatások (zenei példa és ismeretanyag)</p> <p>Összefüggések bemutatása a zenei stíluskorszakok és történelmi események között, önálló gyűjtőmunka segítségével.</p>	<p>elemzés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> énekes művek eredeti nyelven.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> műalkotások erkölcsi üzenete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Homofónia, polifónia, egytémájúság, szonátaforma, konszonancia, diszszonancia, zenei impresszionizmus, műzene, népzenei feldolgozás, klasszikus zene, populáris zene.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	<p>A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átértésének és értelmzésének képessége.</p> <p>A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével.</p> <p>Zenehallgatóvá nevelés.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az énekes anyaghoz kapcsolódó szemelvények meghallgatása, zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva:</p> <p> a középkor és a reneszánsz zenéje: gregorián és trubadúr ének, madrigál,</p> <p> barokk zene: kantáta és oratórium szvit, concerto, concerto grosso részletek,</p> <p> bécsi klasszicizmus: oratórium részlet, vonósnégyes, versenymű, szimfónia,</p> <p> a romantika zenéje: romantikus dal, operarészlet, zongoradarabok, programzene, szimfonikus költemény, balett,</p> <p> a 20. század zenéje: kórusművek, daljáték, opera, táncjáték, kamarazene, jazz és a rock születése,</p> <p> kortárs zene: 1960-tól napjainkig.</p> <p>A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése.</p> <p>A meghallgatott szemelvények felismerése.</p> <p>Zenetörténeti korszakok, stílusjegyek, műfajok és formák rendszerezett ismerete.</p> <p>A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> romantikus és kortárs költészet, szövegelemzés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok ismerete.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Trubadúr ének, madrigál, oratórium, kantáta, concerto grosso, vonósnégyes, versenymű, szimfonikus költemény; táncjáték, kamarazene, jazz, rock.
------------------------------------	---

VÁRT EREDMÉNYEK A KÉT ÉVFOLYAMOS CIKLUS VÉGÉN

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>Az énekes anyagból 30 dalt és zenei szemelvényt (egyszólamú és többszólamú anyag) emlékezetből énekelnek kifejezően és stílusosan csoportban.</p> <p>A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött a ritmusérzékük, dallami készségeik, többszólamú és harmonikus hallásuk, formaérzékük.</p> <p>Az új zenei elemeket felismerik kottaképről. Előkészítést követően a megismert zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvassák.</p> <p>Képesek egy-egy zenemű adekvát befogadására annak adott funkciójához, stílusához, műfajához mérten.</p> <p>A zenehallgatásra ajánlott, stílusból, zenei korszakból kiválasztott zeneműveket (min. 20 alkotás) megismerték, a halott műveket jellemző részleteik alapján felismerik.</p>
---	--

ZENEHALLGATÁSI ANYAG

A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. teljes szimfóniatétel, daljáték, opera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

Európán kívüli kultúrák népzeneje (pl. Ausztrália, Peru, Japán, afrikai országok).

Gregorián énekek, egyszólamú, és korai többszólamú művek részletei

Jacques Arcadelt: Az édes-fehér hattyú (Il bianco e dolce cigno)

Johann Sebastian Bach: 3. Brandenburgi verseny, BWV 1048 – 3. tétel

Johann Sebastian Bach: Magnificat, BWV 243 – nyitókórus

Pergolesi: Az úrhatnám szolgáló

Georg Friedrich Händel: Messiás (Messiah), HWV 56: For unto us a child is born, Halleluja

Joseph Haydn: Évszakok (Die Jahreszeiten), Hob. XXI:3 – Szüreti kórus

Ludwig van Beethoven: VI. (Pastorale) szimfónia, op. 68 I. tétel
Franz Schubert: Heidenröslein D. 257, Die Schöne Müllerin – dalciklus
Frédéric Chopin: H-dúr Nocturne, op. 32. No. 1
Erkel Ferenc: Hunyadi László – nyitány
Liszt Ferenc: Les Préludes
Giuseppe Verdi: Traviata – részletek
Claude Debussy: Kis szvit (Petite suite)
Maurice Ravel: Bolero
Erik Satie: Gymnopedie No. 1.
Bartók Béla: Concerto, BB 123 IV. tétel – Megszakított közjáték
Este a székelyeknél
Kodály Zoltán: Hány János
Igor Sztravinszkij: A katona története (Histoire du soldat) – elbeszélésre, játékra és táncra
John Cage: 4'33”
Ligeti György: Atmosphères, Lux aeterna
Krzysztof Penderecki: Hirosima emlékezete (Threnody for the Victims of Hiroshima)
Keith Emerson–Greg Lake–Carl Palmer: Egy kiállítás képei (Pictures at an Exhibition)
John Williams: Filmzenék – pl. Csillagok háborúja, Harry Potter
Andrew Lloyd Webber valamely művének részlete
Presser Gábor, Kocsák Tibor, a Szörényi-Bródy szerzőpáros és más magyar szerzők egy-egy zenés színpadi művének részlete

Érettségi témakörök:

1. Reprodukálás

Éneklés:

Helyes hangzóformálás: A pontos szövegejtés és ritmus, Az intonációs biztonság; A stílusnak megfelelő, kifejező előadás (Szemelvények a Műjegyzékben)

Népzene: Huszonnégy népdal előadása szöveggel, emlékezetből

Műzene: Az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti ismeretek, a társművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet, tánc, színház) kifejtése. A tanult zeneművekből válogatva, három zenei szemelvény éneklése kottából (szabadon választva: szöveggel vagy szolmizálva 3# – 3 b-ig)

Műelemzés:

Népzene: Az énekelt régi és új stílusú magyar népdalok elemzése a következő szempontok alapján: dallamvonal, sorszerkezet, hangkészlet, hangsor megállapítása, besorolás az alapvető stílusrétegekbe

2. Befogadás

Zenetörténet: A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete (lásd Szakkifejezések)

Népzene: A magyar népdalok stílusrétegei: a régi és az új stílus jellemzőinek ismerete (dallamvonal, szerkezet, forma, hangnem). A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások ismerete

Műzene: A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, a társművészeti kapcsolódások bemutatása

Zenefelismerés: A Műjegyzékben szereplő művek felismerése a továbbiakban megadott szempontok szerint, CD vagy hangkazettáról történő lejátszás alapján

Népzene: Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom felismerése, megnevezése

Műzene:

Barokk:

Bach: d-moll Toccata

h-moll Mise/ Gloria

h-moll Szvit/ Badinerie

Vivaldi: A négy évszak / I. tételek főtémái

Händel: Messiás /Halleluja kórus

Tűzijáték szvit /Rejouissance

Vízi zene / Hornpipe

Pergolesi: Az úrhatnám szolgáló / Serpina áriája

Klasszicizmus:

Haydn:Búcsú szimfónia / I tétel

Üstdob szimfónia/ II. tétel

Évszakok / Simon gazda áriája

Nelson mise/ Gloria

Kaiser kvartett / II. tétel

Mozart: A-dúr szonáta /III. tétel

Requiem/ I; VIII. tétel

Varázsfuvola / Papageno dala; Tamino (Kép ária); Éj királynője (Esz-dúr ária); Sarastro (F-dúr ária)

Jupiter szimfónia / I tétel

Beethoven: Eroica szimfónia /I.; II. tétel

Sors szimfónia /I. tétel

IX. szimfónia / Örömóda dallam

István király nyitány

Egmont nyitány

Appassionata szonáta /I. tétel

Romantika:

Berlioz: Fantasztikus szimfónia /Rákóczi induló

Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány (Gaudeamus dallam)

Brahms: I. Magyar tánc

Chopin: Forradalmi etüd

Csajkovszkij: Diótörő (Virág keringő)

Dvořak: Új világ szimfónia IV. tétel

Erkel: Hunyadi László / Kórus (Meghalt a cselszövő...)

Erkel: Hunyadi László /Palotás

Erkel: Bánk bán / Petur bordala

Erkel: Bánk bán / Bánk nagyáriája

id. Johann Strauss: Radetzky march (=induló)

Liszt: II. Magyar rapszódia (zenekari hangszerelés)

Musszorgszkij: Egy kiállítás képei / „Séta dallam” (eredeti, zongoramű változat)

Paganini: D-dúr hegedűverseny I. tétel

Richard Strauss: Imígyen szóla Zarathustra

Smetana: Moldva szimfónia I. tétel (Főtéma)

XX. század

Debussy: Egy faun délutánja, Gyermekkuckó/ A kis néger

Ravel: La Valse

Kodály: Psalmus Hungaricus

Jézus és a kufárok

Budavári Te Deum

Bartók: Cantata profana

Concerto

A kékszakállú herceg vára (V. ajtó- a birodalom látképe)

Allegro barbaro

Kossuth szimfónia

3. Zeneelmélet:

A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete (lásd Szakkifejezések)

Oktávig terjedő hangközök (csak a tiszta, kis és nagy), alaphelyzetű hármashangzatok ismerete és lejegyzése szolmizációs nevekkkel adott hangra

Dallamírás: stíluskörön kívül, egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallam átírása betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban (2# – 2b-ig)

A HAT ÉVFOLYAMOS, NÉGY ÉVFOLYAMOS ÉS AZ ÖT ÉVFOLYAMOS CSOPORTOKRA, 9 -10. ÉVFOLYAMRA VONATKOZÓAN

Készült a 2020-ban módosított NAT - *Kerettanterv az általános iskolák 9-10. évfolyama számára* - alapján.

Az emelt szintű érettségi vizsgára való felkészítéshez a részletes érettségi vizsgakövetelmények az irányadóak, ezekhez egyetlen tantárgyból sem készült kerettanterv.

20/2012 EMMI rendelet 7§ (1) bh) pontja szerint a HPP tartalmazza a középiskola esetén az egyes érettségi vizsgatárgyakból a középszintű érettségi vizsga témaköreit. Ld.:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizsgakövetelmények2017/enek_zene_vk.pdf

A helyi tantervben az emelt szintű témaköröket a dőlt betűs írásmód emeli ki.

A bevezetés tanéve: 2020/2021-es tanév

A bevezetés évfolyama: 9. évfolyam

Éves óraszámok felmenő rendszerben:

9. évfolyam: 1 óra/hét – 36 óra/tanév

10. évfolyam: 1 óra/hét - 36 óra/tanév

TANTÁRGYI CÉLOK:

Fenntartani, esetleg felébreszteni a tanulóknál az énekléshez és zenéléshez való kedvet.

A zene megismerő, megértő és érzelmi fogékonyságot, érzelmi asszociációkat magában foglaló empátiás közelítéshez kulcsokat biztosítani. Ezekhez a célokhoz illeszkedő zenei repertoár kiválasztása.

Várt eredmény: a zenei aktivitás és a zenehallgatás során a tanulók számára minél szélesebb körű tapasztalatok biztosítása, amelyek segítik a körülöttük lévő zenei sokszínűségben való eligazodást.

A zenepedagógiai munka Kodály koncepciójára épít, mely az aktív éneklést és az aktív részvételt igénylő zenei tevékenységet preferálja. A zenei törzsanyagot a tradicionális népzene és klasszikus műzene képezik.

Az gimnáziumi ének-zene óra tevékenységei egyre inkább a tanulói személyiség érzelmi azonosulási képességeit mozgósító befogadói, zenehallgatási elemeket helyezi előtérbe a mintegy „szolfézsos” jellegű zenei szakismeret-bővítéssel szemben. Az osztály fogékonyságát/igényeit figyelembe véve szerepel az éneklés, mint kikapcsolódást jelentő, hangulatot formáló tényező.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok órakeretre, tananyagegységekre nem válnak el élesen, ezért témakörönként átfedésben vannak megjelenítve a tantervben. A feltüntetett tematikai egységek és közműveltségi tartalmak az oktatás gyakorlatában átfedik egymást.

A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

FEJLESZTÉSI CÉLOK:

Zenei reprodukció

Az osztály népdalkincse a meghatározó, azoknak a daloknak az éneklésével, amelyeket maguk is kedvelnek.

Ebben az életkorban a közösségi alkalomhoz igazodó zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a *kommunikatív muzikalitás* továbbfejlesztése áll a középpontban. A helyes légzés, és éneklési technika karbantartása, finomítása. Az énekes anyagban a klasszikus és populáris zenei műfajok szemelvényei (részletei) szerepelnek.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

A tanulók a korábban elsajátított zenei összetevőket, kisebb zenei egységeket leltárba veszik. A tanulók örömeiket lelhetik a zene különböző összetevőinek kombinálásában, amelynek szigorú ismeretek és kifinomult készségek nem szabnak határt. A kombinációk alkotásának szabályait maguk találhatják ki ebben a működésben – anélkül, hogy a figyelmet a tudatosságra, fejlesztésre fókuszálnák, gyakorolhatják a különböző zenei összetevőket is, dinamikus működtetésben.

Felismerő kottaolvasás, zenei ismeretek

A tanulók az énekelt dalok, a generatív tevékenységben improvizált dallamok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, önállóan vagy tanári rávezetéssel tudatosítják. Az énekelt dallamok (kivetített) kottaképét látva, azokat azonosítani tudják. Az azonosítás ui. az énekelt dal-

lamok belső hallási képzeiteinek felelevenítésével, mozgósításával történik. Akár a népzenei, akár a műzenei dallamokat, hosszabb motívumokat így felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják, majd „visszaforgathatják” a játékos improvizációs, kreatív tevékenységbe.

A zenehallgatási anyag előkészítése és tanítása során törekszünk az infokommunikációs társadalomban elérhető gazdag médiatartalmak felhasználására (pl. letölthető multimédiás tartalmak, különböző interpretációk összehasonlítása).

Zenei befogadás:

Zenehallgatás

A zenei befogadás intellektuális, értelmi része, valamint személyes hatása a hallgatóban. Az élmények pozitív és negatív egyaránt minél pontosabb megfogalmazása, meggyőzés, tetszésnyilvánítás, kritika gyakorlása.

TÁRGYI FELTÉTELEK

- Szaktanterem zongorával
- Ritmushangszerek
- Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, televízió készülék, erősítőként is funkcionáló Hi-fi berendezés, nagy teljesítményű hangszórókkal
- Számítógép internetkapcsolattal, lejátszó programmal, kottaíró programmal
- Projektor és vetítő felület
- Hangtár, ill. hozzáférhető hanganyag digitális formátumban

ÉRTÉKELÉS:

az érdemjegyek a hagyományos öt fokozatú skála alkalmazásával szerezhetők

Gyakorlati jegy egyéni írásbeli munkára, ill. zenei előadási tevékenységre

Írásbeli munka: a) zenei írás: ritmus zenei jelekkel való lejegyzése

betűkottából menzurális notáció szeresztése

menzurális notáció átfordítása betűkottára

abszolút nevekkel való megnevezés notációban

formatani jelek alkalmazása a menzurális notációban

b) megadott szempontok szerinti prezentáció készítése

Zenei előadási tevékenység:

- a) közös, és kisebb csoportos éneklés memorizált dalokból
- b) ünnepkörökhöz kötődő idegen nyelvű dalok közös éneklése a tanuló által tanult két idegen nyelven
- c) egyéni és páros ritmus játékok előadása
- d) egyéni, vagy kamara hangszeres bemutató

Szóbeli felelet:

- a) zenetörténeti ismeretek
- b) szóbeli beszámoló egyénileg, párban, esetleg max. 4 fős csoportban teljesítendő projekt feladatokról (zenetörténeti kutató munka kiemelt személyekről, társművészeti elemekről egy adott stílus korszakban, hangszerekről, előadóművészekről)
- c) szóbeli beszámoló: társművészeti érintettségű alkotók egy adott stíluskorszakban; kedvenc zenemű bemutatása megadott szempontok szerint

Digitális munka:

- a) ismétlő, rendszerező játékok végrehajtása, ranglista első 3 hely;
- b) google drive alapú, időlimites, kérdőíves szerkesztésű összefoglaló tesztek megoldása
- c) önellenőrzést biztosító, tudás elmélyítést segítő moodle rendszerű, időlimites feladatok beküldése

TEMATIKAI EGYSÉGEK, ÓRAKERETEK

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció I. Éneklés	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési képességek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dalkincs bővítés, a motivált és örömteli éneklés kialakítása, helyes énektechnikával és hangképzéssel. Stílusos, kifejező éneklés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
4-5 mű éneklése tiszta intonációval és helyes hangképzéssel az életkori sajátosságokat figyelembe véve (szükség esetén egyénre)		Magyar nyelv és irodalom: verbális kifejezőkészség fejlesztése,

<p>szabott kezdőhangról), a következő kategóriák mindegyikéből: Zeneirodalmi szemelvények, mindegyik megismert stíluskorszakból (gregorián, reneszánsz, barokk, bécsi klasszikus, romantikus, XX. századi) legalább egy dal vagy dalrészlet, néhány rövid zenei téma.</p> <p>Egyszólamú és többszólamú világi és egyházi vokális anyag és hangszeres művek témái a zenehallgatás anyagából válogatva.</p> <p>Néhány populáris zenei szemelvény a zenehallgatás anyagából válogatva (lásd a magyar anyag a Zenehallgatási anyag megfelelő része).</p> <p>Magyar népzene és történeti dallamok (az életkornak megfelelő tematikus csoportokból válogatva): Régi rétegű és új stílusú népdalok, életfordulók, jeles napok dalai, búcsúzók, keservesek, pszalmódizáló népdalok, balladák, virágénekek, diákdalok, verbunkos dallamok (valamint, ha van mód táncház látogatására, ott táncolt-énekelt népdalok).</p> <p>Más népek dalai.</p>	<p>dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, magyar népballadák, virágénekek, szimbolika.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> más népek dalai eredeti szöveggel.</p> <p><i>Földrajz:</i> európai népek és más kontinensek népeinek zenéje.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Népzene: ballada, jaj-nóta, sirató, táncház, népies műdal, verbunk, csárdás; egyházzene: zsoltár, korál, népének, spirituálé; világi zene: trubadúr ének, ungarasca, a dal műfaji sokszínűsége: népdal, műdal, egyházi és világi dal, reneszánsz kórusdal, romantikus dal, dal a szórakoztató zenében.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei reprodukció II. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
---	--	----------------------------------

Előzetes tudás	Ritmikai- és dallamvariálási készség, tonális és funkciós érzet, fejlődő formaérzék, harmóniai alapkészségek.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korábbi évek generatív és kreatív készségfejlesztés tevékenységeinek ismétlése. A korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdeklődésének szintjén ki kell használni a tanulóknak rejlő kombinatív, próbálkozó, felfedező kedvet a rendelkezésre álló zenei anyagon.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Ritmus, metrum:</i> Összetett és aszimmetrikus metrumokhoz kapcsolódó improvizációs gyakorlatok tapssal és ütőhangszerekkel, szabályos és szabálytalan hangsúlyozás, metrumváltások.</p> <p><i>Dallam:</i> Szövegalkotás egyszerű dallamra, jellegzetes ritmusokra és „vis-sza”. Ismert dallamra új szöveg illesztése. Versmegzenésítés. A zenei és a szöveg hangsúlyai (prozódia) a gyakorlatban. Zenei prozódia megfigyelése, reprodukciója. Eredeti nyelvű szöveg és fordításainak összehasonlítása. Klasszikus és populáris műfajok.</p> <p><i>Harmónia:</i> A dúr hangsor hármashangzatainak dallam alá illesztése – gitáron, zongorán; basszusszólam rögtönzött éneklése – a csoportban lévő hangszert tanulók, zeneiskolások vagy különösen érdeklődő tanulók aktivizálásával.</p> <p><i>Komponálás és rögtönzés összekapcsolása:</i> Az énekes és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallamalkotási módok:</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegalkotás egyszerű dallamra, versmegzenésítés, szöveg hangsúlyok, prozódia.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> idegen nyelvű szövegek és fordításainak összehasonlítása a prozódia szempontjából.</p> <p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei formákon keresztül.</p> <p><i>Vizuális kultúra</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p>

<p>recitálás - zsoltártónus, recitativo, dísztítés a népzeneben és műzenében, zenei szerkesztés módok, zenei formák parafrázisa zenei és nem zenei eszközökkel: ritmus rondó, szekvencia, periódus, variáció; Arany metszés a zenében és a természetben Ismert dallamhoz ritmuskíséret vagy adott ritmuskísérethez dallamalkotás</p> <p><i>Egyszerű ritmus és harmóniakíséret alkotása:</i> osztinató, dudabasszus, orgonapont, T-D ingamozgás, kürtmenet.</p> <p>Kreatív közreműködés a tanult ritmikai, metrikai, dallami és harmóniai elemekből létrehozott és a tanult formai eszközökkel szerkesztett kompozíciók megszólaltatásában.</p> <p>Rögtönzés és komponálás egyéni és csoportos formában.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Zenei szerkesztés módok: egyszólamú dallamalkotás (recitálás, recitativo, melizmatikus és szillabikus szerkesztés), homofónia és polifónia fogalma középkori, reneszánsz és barokk zenei szemelvények alapján. Metrumfajták (egyszerű, összetett, aszimmetrikus), szimmetrikus és szimmetrikus hangsúlyozás. Prozódia. Hármashangzatok.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció - III. Felismerő kottaolvasás, nélkülözhetetlen zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 6 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az általános iskolában megszerzett zeneelméleti alapismeretek a hagyományos klasszikus zenei notációról.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek megerősítése, rendezése az ismétlések során. az ismeretek közötti összefüggések feltárása. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel történik, valamint elemi szintű kottaolvasás alkalmazásával.</p>	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Zeneelméleti alapismeretek:</i></p> <p>A zenei írásbeliség kialakulásának főbb jellemzői.</p> <p>A kottairás fejlődése:</p> <p>néhány neuma és a különböző kulcsok (pl. C-kulcsok) ismerete (csak <i>információs</i> szinten),</p> <p>az ötvonalas rendszertől eltérő notációk: tabulatúra, aleatorikus zene, betűs akkordjelölés.</p> <p><i>Ritmikai elemek, metrum, tempó:</i></p> <p>Táncok ritmikai sajátosságainak megfigyelése a tánc típusok tempóbeli, metrikai és ritmikai jellemzői szempontjából:</p> <p>néptánc - magyar és nem magyar példák,</p> <p>reneszánsz és barokk táncok,</p> <p>modern táncok,</p> <p>ezek azonosítása hallás után és kottaképről.</p> <p><i>Partitúra:</i></p> <p>Vokális és hangszeres partitúrák megismerése:</p> <p>zenehallgatás kottakép követéssel,</p> <p>témák azonosításával,</p> <p>előadói jelek és megvalósulás megfigyelésével,</p> <p>szólamok elrendeződésének ismerete.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Partitúra, notáció, tánc típusok, düvő, esztam, beat, offbeat, swing ritmus.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás I. Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 6 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A befogadás pályáinak szélesítésével, személyes – esztétikai, intellektuális, gyakorlati - zenei élmények szerzésével, irányított és önálló feldolgozással személyiség és az esztétikai érzék fejlesztése.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A zene rendszerezésének különböző szempontjai (pl. kronológia, műfaj, forma, funkció, abszolút zene-programzene).</p> <p>A zene kapcsolatainak feltárása a társművészetekkel, irodalommal, történelemmel, kultúrtörténettel a szintézis teremtés igényével (az egyházzene kapcsolata a liturgiával, zenei élet a főúri rezidenciákon és a nyilvános koncerttermekben, operaházakban).</p> <p>A zene történelmi kapcsolódásai, zene a főúri rezidenciákon, zene a liturgiában, polgárosodás és a nyilvános koncerttermek, operaházak. A világ jelenlegi leghíresebb koncerttermei, operaházai, zenei fesztiváljai.</p> <p>Az alkotás - zenei reprodukció - befogadás viszonya (zeneszerzés és előadóművészet kapcsolata, komponálás/lejegyzés - improvizáció), a zene funkciói (művészi zene-szórakoztató zene; liturgikus zene; önkifejezés, ünnepek zenéi, alkalmazott zene).</p> <p>A zenei ismeretszerzés és információgyűjtés, a zenehallgatás lehetőségei a számítógép és az internet segítségével. A felfedezés örömeinek kialakítása a folyamatos tanári tartalomközlés helyett (zeneszerzők, életutak, életművek).</p> <p>Műalkotás-elemzés, önálló véleménynyilvánítás: az értékek megkülönböztetése (művészi érték - giccs).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műzene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a zene történelmi kapcsolódásai.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> zenehallgatási anyag idegen nyelven.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p> <p><i>Informatika:</i> zenei információgyűjtés az internet segítségével.</p>

<p>Népzene és műzene kapcsolatai, a jazz és a populáris zene műfajainak kapcsolódási pontjai.</p> <p>Átköltés, átdolgozás, feldolgozás, stílusok keveredése, zenei humor pl. komolyzenei témák megjelenése a médiában és a populáris műfajokban, világzenei példák zenei forrásai.</p> <p>Jazz hangszerek, zenekar: trombita, szaxofon, klarinét, nagybőgő, zongora, sokféle ütőhangszer, big band.</p> <p>Egy zenemű/részlet egyéni feldolgozása, elemzése megadott témából választva (pl. élet, halál, születés, gyász, haza, becsület, küzdelem, szerelem, hűség, gúny, irónia, humor, hősiesség, szabadság, béke, vallás).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene - műzene, világi zene-egyházzene, abszolút zene - programzene, komolyzene-populáris zene, tánczene, alkalmazott zene, giccs.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás II. Zenehallgatás	Órakeret 21 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia differenciálása; az ismeretek kronológiai rendszerezése. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a különböző zenei nyelvhasználatokban. Önálló elemzés, véleménykifejtés.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az alábbi szempontok alapján válogatott és meghallgatott zenei részletek felismerése.</p> <p><i>Népzene:</i> Népdal, hangszeres népzene, népies műdal, cigányzene.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műzene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és ál-</i></p>

<p><i>Klasszikus zene:</i></p> <p>Az európai műzene kialakulása napjaink zenéjéig – legfontosabb stílusjegyek, műfajok és zeneszerzők.</p> <p><i>Középkor és reneszánsz</i> – az egyszólamúságból a többszólamúság első virágkoráig (gregorián, reneszánsz műfajok: motetta, madrigál).</p> <p><i>Barokk</i> – a hangszeres műfajok és az opera kialakulása (concertáló stílus, basso continuo, homofónia – polifónia, fuga, korál, passió).</p> <p>XVII-XVIII. századi magyar műzene (Kájoni-kódex, Lócsei kézirat, Vietórisz-kódex anyagából; Eszterházy Pál).</p> <p>Bihari János, Lavotta János és Csermák Antal verbunkos zenéje.</p> <p>Bécsi klasszika – a klasszikus zenei formák és műfajok (szonáta elvű formai építkezés, kamarazene, szimfónia, opera buffa) Haydn, Mozart, Beethoven.</p> <p><i>Romantika</i> – dalciklus, hangszeres előadási darabok, opera és zenedráma (nemzeti jelleg a zenében, hangszeres virtuozitás, összművészet, az érzelmek szélsőséges megjelenítése, miniatűr kompozíciók és monumentalitás – formai és dallami jellemzők: szabad formák, kromatikus dallamalkotás, díszítés).</p> <p><i>A századforduló és a XX. század zenéje</i> – a stíluségység felbomlása, új zenei irányzatok (impresszionizmus, verizmus, dodekafónia, avantgárd, experimentális zene, expresszionizmus, elektronikus zene).</p> <p><i>Korunk zenéje</i> a második világháborútól napjainkig.</p> <p><i>A klasszikus zenén túl:</i></p> <p>a jazz műfajai a kezdetektől napjainkig,</p> <p>a beat és a klasszikus rock,</p> <p>a világzene,</p> <p>a zenés színház – rockopera,</p> <p>a szórakoztató zene műfajai közül: musical, operett, magyar nóta,</p>	<p><i>lampolgári ismeretek:</i> a zene történelmi kapcsolódásai.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> zenehallgatási anyag idegen nyelven.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p> <p><i>Informatika:</i> zenei információgyűjtés az internet segítségével).</p>
---	--

<p>filmzene és alkalmazott zene.</p> <p>A mai populáris zene irányzatai.</p> <p><i>A mass media jelensége és zenei anyaga.</i></p> <p>A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p> <p>A zene történelmi kapcsolódásai, zene a főúri rezidenciákon, zene a liturgiában, polgárosodás és a nyilvános koncerttermek, operaházak.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A fent említett stílusjegyek és műfajok elnevezése csak a tényleges zenehallgatási anyaghoz kapcsolódva, általános tájékozottsági szinten.</p>

VÁRT EREDMÉNYEK A KÉT ÉVFOLYAMOS CIKLUS VÉGÉN

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Az énekes anyagból 40 dalt és műrészletet részben kottából, részben emlékezetből kifejezően énekeljenek csoportosan.</p> <p>Legyenek képesek néhány dallamból (népdal, műdal, zenei téma) álló csokor felidézésére egy-egy témán, műfajon, stíluskörön belül is.</p> <p>Szólaltassanak meg egyszerűbb két- és háromszólamú kórusműveket vagy azok részleteit; kánonok énekeljenek csoportosan.</p> <p>A tanulók a generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, ezért ismerjék fel a zenei kifejezés, a forma, a műfaj, és a zenei eszközök közti összefüggéseket.</p> <p>Ismerjék és értelmezzék a kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket, tanári segítséggel reprodukálják azokat.</p> <p>Legyenek képesek a tanulók a műalkotások üzenetét felismerni, a bennük megjelenő sors- és magatartásmintákat értelmezni, gondolatiságukat, morális és humánus tartalmukat megérteni.</p> <p>A kiemelkedő zenei műalkotások megismerése révén tájékozódjanak helyesen korunk kulturális sokszínűségében.</p>
--	--

	<p>A tanulók sokféle zenei stílust, korszakot, zeneművet megismertek (min. 25-30 alkotást).</p> <p>A tanulók ismerjenek fel minimum 20 alkotást.</p> <p>Tudnak tájékozódni a legfontosabb műfajokban és a stíluskorszakokban.</p> <p>A művek sugallta hangulati tartalmakat, kifejezett karaktereket legyenek képesek magukra vonatkoztatni.</p> <p>Tudjanak különbséget tenni a zene társadalmi funkciói alapján (világi zene, egyházzene, szórakoztató zene, programzene, abszolút zene, vagy alkalmazott zene).</p> <p>A két év során az áttekintést segítő különböző szempontok alapján megismerik a különböző zenei stílusok jellemzőit, az utolsó évfolyamon pedig alakítsák ki a megelőző éveik során megismert zenék kronologikus és műfaji rendszerét.</p>
--	---

ZENEHALLGATÁS

Klasszikus zenei anyag

Népdal, hangszeres népzene, nemzetiségek zenéje, népies műdal, cigányzene, verbunkos zene, romantikus szerzők nemzeti táncai (Chopin, Brahms, Dvořák)

Gregorián ének (pl. "Dies irae" sequentia,"Ave Maria" himnusz)

Ortodox egyházi zene: A. Katalcskij: „Krisztus feltámadott” (Orosz húsvét)

Genfi zsoltárok közül – pl. 150. (Kodály nőikar)

Luther M. korálok közül pl. Ein feste Burg... (Erős vár...)

Palestrina, G P.da: Messa di Gloria - Gloria

Monteverdi, C.: Poppea megkoronázása - részletek

Bach, J.S.: János-passió – részletek

d-moll toccata és fuga

h-moll Szvit

h-moll Mise

Paraszt kantáta

Händel, G.F.: Júdás Makkabeus – oratórium – részletek

Messiás oratórium

Tűzijáték szvit

Vizi Zene

Charpentier: Te Deum

Pergolesi: Az úrhatnám szolgáló

Haydn, J.: Vonósnégyesek közül – „Kaiser” (Császár)-quartett - tételek

Esz-dúr „Üstdobpergés” Szimfónia – tétel

Nelson mise

Üstdobütés szimfónia

Búcsú szimfónia

Évszakok oratórium

Mozart, W.A.: Don Giovanni - részletek

Requiem – tételek

A-dúr szonáta

Varázsfuvola – részletek

Jupiter szimfónia

Esz-dúr simfónia

g-moll Szimfónia (Kv. 550)

Figaro házassága áttekintés

Szöktetés a szerájból ízelítő

Beethoven, L.van: IX. (d-moll) szimfónia – zárótétel (Öröm-óda)

Eroica szimfónia

Sors szimfónia

Appassionata szonáta

Pathetique szonáta

István király nyitány

Egmont nyitány

D-dúr Hegedűverseny

Schubert, F.: Erlkönig (A Rémkirály) Margit a rokkánál, Ave Maria

Mendelssohn-B., F.: Szentivánéji álmom – részlet, Olasz-szimfónia - tétel

Schumann, R.: Rajnai szimfónia

Chopin, F.: Mazurkák, polonézek (nemzeti táncok), nocturnök – szabad választás

Dvořák, A.: Szláv táncok , IX. Szimfónia („Az Új Világból”) – tétel, Csellóverseny - tétel

Brahms, J.: Magyar táncok(!), IV. Szimfónia – IV. v. I. tétel
 Liszt Ferenc: Szerelmi álmok Esz-dúr Zongoraverseny
 La Campanella Nászinduló parafrázis Magyar rapszódia
 Erkel F.: Bánk bán - részletek
 Verdi, G: Nabucco - Rabszolgák kórusa, Aida - részletek
 Richard, W.: Lohengrin, A walkür
 Puccini: Tosca – opera - részlet
 Mahler, G: V. (cisz-moll) Szimfónia, IV. tétel Adagio
 Rachmanyinov, Sz.: d-moll Zongoraverseny – III. tétel, v. Vocalise, op. 34 No. 14.
 Debussy, C.: Holdfény, Az elsüllyedt katedrális, A lenhajú lány
 Ravel, M.: Bolero, Balkezes zongoraverseny
 Orff, C.: Carmina Burana
 Bartók B.: A fából faragott királyfi – részletek, Divertimento - III. tétel, A kékszakállú herceg vára - áttekintés
 Kodály Z.: Budavári Te Deum, Nagy vegyeskarok
 Lajtha L.: Quatre Hommages Op. 42 (fafúvós kvartett)
 Steve Reich: Zene 18 zenészre (Music for 18 Musicians)
 Eötvös Péter: Mese (1968) Tücsökzene (1970)

Zenehallgatás – populáris zenei szemelvények

A klasszikus kompozíciós műalkotásokon és a népzene kivül eső műfajok. Segédlet: *Gonda János: A populáris zene antológiája c. munkája és további írásai.*

CÍM	SZERZŐ	ELŐADÓ
A hetedik	Póka-József Attila	Hobo Blues Band
Apám hitte	Presser,Zorán-Dusán,Presser	Zorán
Az utcán	Szörényi-Bródy	Illés együttes
Azért vannak a jó barátok	Máthé Péter-S.Nagy István	Máthé Péter
Budapest	Cseh -Másik Jáos-Bereményi	Cseh Tamás
Európa	Varga Miklós-Varga Mihály	Varga Miklós
Felkelt a napunk...	Szörényi-Bródy	Illés együttes
Gyöngyhajú lány	Presser-Adamis	Omega
Ha én rózsza volnék	Szörényi-Bródy	Koncz

Ha itt lennél velem	Republic együttes	Republic
Ilyenek voltunk	Kovács Ákos	Ákos
Iskolatáska	Hajdú-Demjén	Bergendy együttes
Könnyű álmot hozzon az éj	Várkonyi-Miklós	Charlie
Levél a távolból	Szörényi-Bródy	Fonográf
Mama kérlek	Bródy János	Koncz Zsuzsa
Miénk itt a tér	Presser-Adamis	LGT
Miért hagytuk hogy így legyen	Szörényi-Bródy	Illés együttes
Most múlik pontosan	Kiss Tibor	Quimby
Nemzeti dal	Tolcsvai -Petőfi Sándor	Tolcsvai László
Nézz az ég felé	Lerch István-Horváth Attila	Charlie
Szállj fel magasra	Gallai Péter-Köves Miklós	Piramis
Szólj rám, ha hangosan énekelek	Presser Gábor	LGT
Te majd kézenfogsz ...	Presser Gábor	Presser Gábor
Ugye, mi jó barátok vagyunk	Presser-Dusán	LGT, Zorán, Demjén
Valaki mondja meg	Presser-Adamis	Presser Gábor
Várj, míg felkel majd a nap	Lerch-Demjén	V'Moto-Rock
Zene nélkül mit érek én	Máthé Péter	Máthé Péter

ÉRETTSÉGI TÉMAKÖRÖK:

1. Reprodukálás

Éneklés:

Helyes hangzóformálás: A pontos szövegejtés és ritmus, Az intonációs biztonság; A stílusnak megfelelő, kifejező előadás (Szemelvények a Műjegyzékben)

Népzene: Huszonnégy népdal előadása szöveggel, emlékezetből

Műzene: Az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti ismeretek, a társművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet, tánc, színház) kifejtése. A tanult zeneművekből válogatva, három zenei szemelvény éneklése kottából (szabadon választva: szöveggel vagy szolmizálva 3# – 3 b-ig)

Műelemzés:

Népzene: Az énekelt régi és új stílusú magyar népdalok elemzése a következő szempontok alapján: dallamvonal, sorszerkezet, hangkészlet, hangsor megállapítása, besorolás az alapvető stílusrétegekbe

2. Befogadás

Zenetörténet: A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete (lásd Szakkifejezések)

Népzene: A magyar népdalok stílusrétegei: a régi és az új stílus jellemzőinek ismerete (dal-
lamvonal, szerkezet, forma, hangnem). A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások ismerete

Műzene: A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, a társművészeti kapcsolódások bemutatása

Zenefelismerés: A Műjegyzékben szereplő művek felismerése a továbbiakban megadott szempontok szerint, CD vagy hangkazettáról történő lejátszás alapján

Népzene: Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom felismerése, megnevezése

Műzene:

Barokk:

Bach: d-moll Toccata

h-moll Mise/ Gloria

h-moll Szvit/ Badinerie

Vivaldi: A négy évszak / I. tételek főtémái

Händel: Messiás /Halleluja kórus

Tüzijáték szvit /Rejouissance

Vízi zene / Hornpipe

Pergolesi: Az úrhatnám szolgáló / Serpina áriája

Klasszicizmus:

Haydn:Búcsú szimfónia / I tétel

Üstdob szimfónia/ II. tétel

Évszakok / Simon gazda áriája

Nelson mise/ Gloria

Kaiser kvartett / II. tétel

Mozart: A-dúr szonáta /III. tétel

Requiem/ I; VIII. tétel

Varázsfuvola / Papageno dala; Tamino (Kép ária); Éj királynője (Esz-dúr ária); Sarastro (F-dúr ária)

Jupiter szimfónia / I tétel

Beethoven: Eroica szimfónia /I.; II. tétel

Sors szimfónia /I. tétel
IX. szimfónia / Örömóda dallam
István király nyitány
Egmont nyitány
Appassionata szonáta /I. tétel

Romantika:

Berlioz: Fantasztikus szimfónia /Rákóczi induló
Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány (Gaudeamus dallam)
Brahms: I. Magyar tánc
Chopin: Forradalmi etüd
Csajkovszkij: Diótörő (Virág keringő)
Dvořak: Új világ szimfónia IV. tétel
Erkel: Hunyadi László / Kórus (Mehalt a cselszövő...)
Erkel: Hunyadi László /Palotás
Erkel: Bánk bán / Petur bordala
Erkel: Bánk bán / Bánk nagyáriája
id. Johann Strauss: Radetzky march (=induló)
Liszt: II. Magyar rapszódia (zenekari hangszerelés)
Musszorgszkij: Egy kiállítás képei / „Séta dallam” (eredeti, zongoramű változat)
Paganini: D-dúr hegedűverseny I. tétel
Richard Strauss: Imígyen szóla Zarathustra
Smetana: Moldva szimfónia I. tétel (Főtéma)
XX. század
Debussy: Egy faun délutánja, Gyermekkuckó/ A kis néger
Ravel: La Valse
Kodály: Psalmus Hungaricus
 Jézus és a kufárok
 Budavári Te Deum
Bartók: Cantata profana
 Concerto
 A kékszakállú herceg vára (V. ajtó- a birodalom látképe)
 Allegro barbaro

Kossuth szimfónia

3. Zeneelmélet:

A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete (lásd Szakkifejezések)

Oktávig terjedő hangközök (csak a tiszta, kis és nagy), alaphelyzetű hármashangzatok ismerete és lejegyzése szolmizációs nevekkkel adott hangra

Dallamírás: stíluskörön kívül, egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallam átírása betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban (2# – 2b-ig)